

Vízkereszt ünnepe után 3. vasárnap

► Róm 12,17–21

Pro pace unum – Együtt a békéért

A vasárnap jellege

Téma: Jézus Krisztusban látható Isten szeretete.
Bevezető ige: „...már fénylik az igazi világosság. [...] Aki szereti a testvérét, az a világosságban marad...” (1Jn 2,8.10) *Liturgikus szín:* zöld.

Krisztus a maga dicsőségét mutatja meg gyógyításai által (bélpoklos, gutaitött ember), amikor mint orvos és szabadító áll előttünk az evangéliumban (Mt 8,1–13). A Szentírás tanúskodik arról, hogy Jézusnak hatalma van minden nyomorúság és megkötözöttség legyőzésére. A római százados Jézust keresi fel kérésével, és szavakkal is bizonyóságot tesz Jézus hatalmába vetett hitéről. Az ószövetségi lektió (2Kir 5,1–15a) szintén egy csodás gyógyulásról tudósít (Naamán), s hirdeti Isten fenségét az idegen népek között is.

Amit a textusról tudni kell

Pál apostol a Római levelet annak apropóján írta, hogy a Földközi-tenger keleti medencéjében véget ért a missziói szolgálata, így már nyugat felé orientálódott. Leírta, hogy hispániai útja során tervezi meglátogatni a gyülekezetet.

A levél nagy valószínűséggel 58 tavaszán Korinthusban vagy Kenkreában íródott, hiszen Fébé, aki a levelet magával vitte, onnan származott. A levél végére hagyott köszöntések arról tanús-

kodnak, hogy Pál ekkor már sok keresztényt ismert Rómából, jóllehet korábban még nem járt ott, és a gyülekezetet sem ő alapította. A gyülekezet azoknak a misszionáriusoknak az igehirdetése nyomán keletkezhetett, akik István vértanú halála után Jeruzsálemet elhagyva Rómába is eljutottak. A római hívek között jelen vannak mind a zsidókból, mind a pogányokból kereszténnyé lettek.

A Kr. u. 1. században a római keresztények életét két esemény határozta meg. Az egyik Claudius császár 40-es éveiben kiadott ediktumához kapcsolódik. A rendelet kiutasította Rómából azokat, akik a zsinagógákban zavargást keltettek. Ekkor hagyta el Rómát Aquila és Priscilla is, akikkel Pál Korinthusban találkozott.

A másik esemény Neró császárhoz kapcsolódik, aki 64-ben a keresztényeket tette felelőssé a római tűzvészért, és elrendelte üldözésüket. A hatóságok innentől megkülönböztették a zsidókat a keresztényektől.

A Római levél megírása idején a gyülekezet e két esemény közötti időszakban élte életét.

17. vers: A képmutatás nélküli szeretet nem fizet rosszal a rosszért. Pál figyelmeztetése Jézus szavait visszhangozza a Hegyi beszédből (Mt 5,43–44): „*Ar-ra legyen gondotok, ami minden ember szemében jó.*”

Aki az Isten irgalmasságára válaszul neki tetsző áldozatul odaszentelti életét, az a világban megszokott hozzáállással ellentétesen cselekszik. Az általános az, hogy a rosszra rosszal válaszo-

lunk. Ember voltunkból adódik, hogy már szinte az is jónak számít, ha valaki bosszúból nem duplázza a visszaadott rosszat a kapotthoz képest.

A vers két, egymásba illeszkedő felszólítást tartalmaz. Egyfelől arra tanít, hogy a keresztények a rosszat rosszal ne torolják meg (ἀποδιδόντες), másrészt a megtorlás helyett inkább a jóra törekvést ajánlja (προνοούμενοι καλῶ).

A κακὸν ἀπὸ κακοῦ megfogalmazást az apostol szó szerint használja az 1Thessz 5,15-ben.

A római keresztényeknek két fronton kellett küzdeniük. Egyfelől a zsidókkal, akik sok bosszúságot okoztak nekik, másfelől a pogányokkal, akik ellenséget láttak az új vallásban, mert az kívánja az isteneik haragját. Pál szerint a keresztényeknek arra kell törekedni, ami minden ember számára üdvös és hasznos. Tehát a másoknak való megfelelés helyett azt tartásuk előtt, hogy a tetteiket a jóra való törekvés vezérelje, ugyanis a jó egyfajta ítélet a gonosz felett. A πάντων ἀνθρώπων a célközösséget határozza meg. Nem csupán a gyülekezeten belül élőkre vonatkozik mindez. A nem megtorlás és jóra gondot viselés elvét kiterjeszti a minden emberrel (keresztényekkel és pogányokkal) való kapcsolatra is.

18. vers: Αὐτὸν ἐπιθυμοῦντες által a római kereszténynek arra gondolnak, hogy embertársaikkal a mindennapokban békességben kell élniük, s a békességet meg is kell őrizni. A textus nem foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy mi a teendő, ha a békétlenséget a keresztények önhibájukon kívül szenvedik el, és nem felelősek annak létrejöttéért. A békesség megteremtésére és megőrzésére szüntelenül késznek kell lenni, ugyanakkor számolni kell a reális lehetőségekkel is („...ha lehetséges, amennyire töltek telik...”).

19–21. vers: Pál figyelmeztet: „Ne álljatok bosszút önmagatokért...”, mert Istené a bosszúállás, ő megfizet.

Klasszikus példa, hogy Dávid kétszer is megölhette volna Saul, de nem tette meg annak tudatában, hogy Isten majd igazságot szolgáltat. Mindig a szeretet legyen a mérvadó! A „parazsat gyűjtesz a fejére” kifejezés utalás lehet egy egyiptomi szerződésre, amelyben az ember azzal fejezte ki bűnbánatát, hogy égő faszenet vitt edényben a fején.

„Ne győzzön le téged a rossz, hanem te győzd le a rosszat a jóval.” Jellemző a felszólító és tiltó parancsok együttes használata.

A perikópa megértése

A levél a keresztény hit nagyívű összefoglalása. Tanít az Isten igazságáról, a szövetségről, amelyet a zsidók megszegtek, a hitről, amelyben mindnyájan megtartatunk, törvényről és kegyelemről, az új életben járásról, valamint a Krisztusnak odaszánt életről.

A Római Birodalomban jelen lévő vallások és vallási eszmerendszerek tanítása az erkölcsi normákról és etikáról minimális volt, így a helyes életvitel kérdéseit alig érintették. Pusztán az antik bölcsek, bölcselekedők (pl. Szókratész) foglalkoztak vele. Éppen emiatt volt szívhez szóló a páli retorika, amelynek következtében a keresztények elkülönültek kortársaiktól.

A szerző az ószövetségi törvényekre építve Krisztus példájának követésére buzdít (lásd Hegyi beszéd). Tanítása szerint a hit nem pusztán passzív magatartás, amely elfogadja, amit Isten cselekedett Jézus Krisztuson keresztül értünk, hanem aktív, cselekvő erkölcsi életre buzdít, amely az emberi együttélést szabályozza. A hit tehát cselekedet, amely a legbizarrabb élethelyzetekben és a társadalom által elfogadott normáktól eltérő módon mutatkozik meg: „Ne fizessetek senkinek rosszal a rosszért.”

Egyrészt a személyes emberi cselekvésre helyeződik át a hangsúly, vagyis arra, hogy ténylegesen mit cselekedjenek a keresztények, másfelől az erkölcsi tanítást áthatja az Isten igazságos megfizetésére való ráhagyatkozás. A cselekvő Istennek csakis egy tevékeny ember lehet méltó társa. Pál számára rendkívül fontos, hogy a cselekedetek mozgatója egyedül a szeretet legyen. Ez az, ami megkülönbözteti és elhatárolja a keresztényeket kortársaiktól. Ezért az emberi közösség csak úgy működhet, ha lemondunk az agresszióról és annak minden formájáról. „...éljete minden emberrel békességben.” A ius talionisnak véget kell vetni, mert elérkezett a ius caritatis ideje.

Az igehirdetés felé

Éljetek minden emberrel békességben! De szép idill! – sóhajt fel a Bibliát olvasó. Milyen gyönyörű dolgokat tud az ember álmodni magának!

Vannak a történelemnek optimista időszakai, amikor minden szép és jó: vagyuk például az technikai, informatikai vagy az egészségügyben végzett kutatások eredményeit. Ilyenkor az ember azt gondolja, hogy rövidesen minden problémáját megoldja a tudomány segítségével. Esetleg felszínre tör egy filozófiai rendszer, egy ideológia, és abban a nyugodt meggyőződésben vannak az eszmerendszer hívei, hogy ez mindent meg fog oldani. Lesz itt szabadság, jólét, fejlődés. Ezek a korszakok azonban nagyon rövid ideig tartanak. Aztán jön a keserű kiábrándulás, mert semmi nem oldja meg az alapvető emberi kérdéseket. Éppen olyan nyugtalan, békétlen marad az ember, mint volt.

Hiába van jólét, ha nincs békesség az emberek között. A legjobb szándék ellenére is összeveszünk a másikkal, és családok, emberi kapcsolatok hullanak, szakadnak szét. Elég egy törvény, egy újabb rendelkezés, egy újabb eszmeáramlat, hogy kiderüljön, amit olyan biztosnak, szilárdnak véltünk, az nem is olyan szilárd, nem is biztos.

Emiatt sóhajt föl az ember: „de szép idill”, amikor az imént hallott szakasszal találkozik a Szentírásból. Az ember nem tudja legyőzni a környezetét, önmaga gyarlóságait. Nem tudja legyőzni a gondját, baját, békétlenségét, halandóságát, így hát megálmodja magának a szép jövőt. Csak egy a baj: ez a szép jövő soha nem jön el.

„...*éljetek minden emberrel békességben.*” A béke nem emberi mivoltunk természetes velejárója. Tábori lelkészként sokszor szembesülök ezzel, hiszen a külföldi szolgálatok alkalmával, ahol békeművelési és békefenntartó feladatokat látnak el katonáink, bizony sok a konfliktus, állandó a békétlenség a népek, nemzetek között.

Az emberiség azonban mindig vágyott a tökéletes világra. Olyan világra, ahol béke és biztonság van, ahol a jó jutalmat, a rossz pedig bünte-

tést kap – de a világ sosem volt ilyen (lásd jelen ukrán–orosz helyzet). A világ könyörtelen és irgalmatlan, semmibe veszi az embert és mindent, ami szép és értékes. Az ember szüntelen keresi azt, amibe kapaszkodhat, ami biztonságerzetet és védelmet nyújt, ami reményt ad arra, hogy érdemes hinni, hogy valamikor jobb lesz a világ.

Egyre nagyobb vággyal keressük ezeket a kapaszkodókat. Gyermekkorunkban talán biztonságban éreztük magunkat. Kevesebb félelmünk volt, és az egész világ sokkal kiszámíthatóbbnak tűnt. Ha valamitől féltünk, akkor csak rá kellett nézni szüleinkre, oda kellett fordulni hozzájuk egy kéressel, s máris mintha minden rendeződött volna.

Keressük a biztos, szilárd pontokat Arkhimédészhez hasonlóan („Adjatok egy fix pontot, és kimozdítom helyéből a világot!”), s olykor szomorúan konstatáljuk, hogy minden általunk szilárdnak vélt pont ingoványos lett. A család, az a biztos fészkek, ahol az ember minden körülmények között biztonságban érezhetné magát, veszélyeknek van kitéve. Az ember sebeket kapva, csalódások után rezignáltan mondja ki, hogy minden relatív, sebezhető, ingtag. Minden szellemi és lelki érték megkérdőjelezhető, minden emberi nagyság kikezdehető, minden méltóság megalázható, minden szent megszentelhető. Labilis lett az életünk, labilis a világunk. Olykor a régmúlt korok vélt biztonságát sirjuk vissza.

Nincs más megoldás az ember számára ahhoz, hogy biztonságban érezhesse magát, mint hogy az Istenhez menekül, figyel az ő szavára, és igyekszik az ő útmutatása szerint élni életét. A Pál apostol által hirdetett három gondolatban meg is lehet húzni a biztos jövő vonalait:

- Ne fizessetek senkinek rosszal a rosszért!
- Éljetek minden emberrel békességben!
- Ne győzzön le téged a rossz, hanem te győzd le a rosszat a jóval!

Az ember mindig békéről álmodik. Csakhogy itt nem az ember álmodik, hanem az isteni hatalom szólal meg az apostolon keresztül. Nem emberi idill, nem álomkép, hanem Isten határozott kijelentése, amely már beteljesedett Jézus Krisztus születésekor.

További javaslatok az istentisztelethez

Lekció

Mt 8,1–13; 2Kir 5,1–15a

Énekek

EÉ 66, 440, 434

Imádság

Atyám! Köszönöm, hogy éléd tárhatom fájdalmaimat. Te látod, mennyire nehéz a szívem, sokszor mennyire telve vagyok haraggal és keserűséggel. Tudod, milyen igazságtalannak érzem, ahogy velem bánnak. Hadd öntsem ki éléd haragomat! A bíró soha nem én vagyok, egyedül neked van jogod ítélni. Köszönöm, hogy neked fontos, ami velem történik. Te nem felejtet el, ami engem ért. Leteszem hát kezedbe ennek terhét. Leteszem, és nem cipelem tovább. Úgy döntöttem, hogy megbocsátok, ahogy te is megbocsátottál nekem. Kérlek, Uram, vigasztalj meg! Adj békét az emberek között! Ámen.

*Illusztráció**Történet a békéről*

„Rettenetes zaj volt az udvaron. A gyerekek játszottak. Hozzászokott már, de ezt az üvöltést és tombolást még az ő jámbor lelke sem tudta elviselni. Letette az újságot, a botja után nyúlt, és lassan lement az udvarra. Időbe telt, amíg a gyerekek egyáltalán észrevették, hogy ott van. Odajöttek hozzá, mert szerették, néha történeteket is mesélt nekik.

– Hát ti meg mit játszottok, amihez ekkora zaj kell? – érdeklődött.

– Háborúsdit. És ahhoz kell ám a csatazaj is... – mondta az egyik kipirult arcú kis nebuló. Elkomorult a tekintete, hirtelen a messzi múlt kitörölhetetlen emléke árasztotta el az udvart. Az a sztálingrádi tél... A repesz ütötte seb most még jobban fáj a testében...

Magához húzta és cirógatta a kócos gyerekfejet. Hiába volt író, képtelennek érezte magát, hogy megértesse velük, a háború nem játék... Mentő ötlete támadt:

– Halljátok, mi lenne, ha a változatosság kedvéért most békét játszanátok?

A gyerekek odavoltak az ötlettől, ujjongva rohantak, ki tudja hova. Felmászott fájo lábával a lakásba, csak a teste ült a karosszékbén, a lelke messze járt... Kopogás nélkül csapódott fel az ajtó, hirtelen beözönlöttek a gyerekek a szobába. Tanácstalan, kíváncsi, ragyogó szemek meredtek rá.

– Veletek mi van? – kérdezte a kis betolakodókat.

– Csak még azt tessék megmondani, hogy is kell azt a békésdit játszani?!

Nem tudta sírjon, vagy nevéssen-e.”

Hézszer Gábor: *Kötőjeles történetek* (1998, 36. o.)

Teréz anya breviáriumból

„Ahhoz, hogy a szegények meglássák bennünk Krisztust, először nekünk kell őt meglátnunk bennünk. Bárkivel találkoztok, legyen boldogabb utána, mint amilyen előtte volt.”

Felhasznált irodalom

ALTHAUS, Paul 1954. *Der Brief an die Römer*. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen. (Neue Testament Deutsch 6.)

BRUCE, Frederick F. 1992. *The Letter of Paul to the Romans*.

William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids. (Tyndale New Testament Commentaries.)

FITZMYER, Joseph A. 2003. Levél a rómaiaknak. In: Raymond E. BROWN – JOSEPH A. FITZMYER – ROLAND E. MURPHY (szerk.): *Jeromos Bibliakommentár. 2. köt.* Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Budapest.

HÉZSER Gábor 1998. *Kötőjeles történetek*. Kálvin Kiadó, Budapest.

Igazság és élet, 2008/3. és 2020/3. szám.

VARGA Zsigmond 1995. A Rómaiakhoz írt levél magyarázata.

In: BARTHA Tibor (szerk.): *Jubileumi kommentár. A Szentírás magyarázata*. Kálvin Kiadó, Budapest. 230–256. o.

WITMER, John A. 1998. A Rómaiakhoz írt levél. In: John F. WALWOORD – Roy B. ZUCK (szerk.): *A Biblia ismerete kommentársorozat. 7. köt.* Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest.

RAVASZ László 1991. *Az Újszövetség magyarázata. 2. köt.* Magyarországi Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Budapest.

■ SZABÓ FERENC